

Datum
2026-03-27Dariennr
2026/285
Er referens
KN2026/00195Mottagare
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

Skogsstyrelsen avstyrker förslaget på arter som bör vara nationellt fridlysta. Skälen för detta är att förslaget behöver konsekvensutredas tillsammans med tidigare förslag till ändringar av de nationella fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen och att urvalet av arter behöver arbetas igenom mer.

Otillräckligt beslutsunderlag

Skogsstyrelsen ser positivt på regeringens intentioner att anpassa den nationella fridlysningsbestämmelsen till både arters skyddsbehov och andra samhällsintressen.¹ Ambitionen att det ska vara tydligt vad som gäller för pågående markanvändning är bra. Skogsstyrelsen beklagar dock att tidigare förslag till författningsändringar respektive föreliggande förslag på arter som bör vara nationellt fridlysta har tagits fram och remitterats separat. Varken regeringen eller Naturvårdsverket har konsekvensutrett helheten. Förslaget på arter som bör vara nationellt fridlysta saknar dessutom en systematisk uppställning av hur urvalet av arter och indelningen i olika nivåer av fridlysning skiljer sig från vad som gäller idag. Vilka arter har tillkommit och vilka har strukits? Hur skiljer sig skyddsstatusen för arter som finns med sedan tidigare?

Frågetecken kring urvalet av arter

Skogsstyrelsen noterar att förslaget på arter som bör vara nationellt fridlysta har tagits fram under tidspress. Indelningen i olika kategorier är inte konsekvent och det råder obalans mellan olika artgrupper. Flera arter som enligt Skogsstyrelsens mening borde lämpa sig för nationell fridlysning saknas, exempelvis barkkvastmossa, blylav och korpticka. Det är också oklart hur möjliga förväxlingsarter ska hanteras. Här kan bland annat noteras att flera underarter till orkidén dubbelnycklar fallit bort.

Fridlysning passar inte alla arter

Skogsstyrelsen anser att fridlysning inte är det lämpligaste verktyget för att skydda arter som är mycket sällsynta eller svåra att identifiera. Skogsstyrelsen konstaterar att förslaget på arter som bör vara nationellt fridlysta består av

¹ Jfr Skogsstyrelsens yttrande över regeringens promemoria om ändringar av de nationella fridlysningsbestämmelserna, SKS dnr 2025/2282.

väsentligt fler skogsarter jämfört med idag. Åtskilliga av dem, däribland ett 40-tal insekter och kryptogamer, är bara kända från ett fåtal (< 10) lokaler. Barrskogslavfly, lunglavshårprick och skuggspiklav är tre exempel som även illustrerar att många av de tillkomna skogsarterna är svåra att inventera och artbestämma. Fridlysning skulle i dessa fall leda till merarbete för Skogsstyrelsens tillsynsverksamhet eftersom arterna kan behöva eftersökas på platser där de potentiellt kan förekomma. Skogsstyrelsen anser att det vore bättre om staten tog ansvar för dessa arter genom riktade insatser såsom områdesskydd och åtgärdsprogram för hotade arter.

Trubbigt att fridlysa utifrån hotstatus

Skogsstyrelsen anser att arternas behov, förekomst och identifierbarhet – inte deras hotstatus – bör ligga till grund för hur de skyddas. Skogsstyrelsen bedömer att uppdelningen i olika nivåer av fridlysning beroende på arternas hotstatus kan leda till både önskade och oönskade effekter sett till regeringens intentioner.

I många fall, däribland i samband med förekomst av knärot, minskar restriktionerna för skogsbruket. Detta eftersom endast *akut* hotade arter får föranleda inskränkningar som avsevärt försvårar pågående markanvändning enligt de föreslagna ändringarna av fridlysningsbestämmelserna. Idag kan förekomst av en nationellt fridlyst art föranleda sådana inskränkningar oavsett artens hotstatus. Skogsstyrelsen uppfattar att befogade lättnader för skogsbruket kan öka legitimiteten för fridlysningsinstrumentet.

Skogsstyrelsen delar samtidigt Naturvårdsverkets farhåga att de föreslagna lättnaderna kan innebära otillräckligt skydd för andra arter som idag har fullt skydd. Här kan bland annat nämnas mosippa, långskägg och bombmurkla.

Merkostnader för information

Slutligen bedömer Skogsstyrelsen att förslaget på arter som bör vara nationellt fridlysta kommer innebära merkostnader för Skogsstyrelsen och andra berörda tillsynsmyndigheter i form av informationsinsatser. Förslaget kan också innebära merkostnader för markägare och andra berörda som behöver ha kännedom om fridlysta arter.

Om beslutet

I detta ärende har generaldirektör Staffan Norin beslutat och utredare David Ståhlberg varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. avdelningschef Johan Eriksson, enhetschef Magnus Viklund och processförvaltare Mari Hansson deltagit.

Ärendet har handlagts digitalt och detta yttrande saknar därför namnunderskrifter.